Upotreba filmske glazbe kao nositelja filmske radnje u ranim animiranim filmovima Disney produkcije

Dodig, Doris

Master's thesis / Diplomski rad

2019

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Academy of dramatic art / Sveučilište u Zagrebu, Akademija dramske umjetnosti**

Permanent link / Trajna poveznica: https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:205:566916

Rights / Prava: In copyright / Zaštićeno autorskim pravom.

Download date / Datum preuzimanja: **2024-03-28**

Repository / Repozitorij:

Repository of Academy of Dramatic Art

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
AKADEMIJA DRAMSKE UMJETNOSTI

DORIS DODIG

Upotreba filmske glazbe kao nositelja filmske radnje u ranim animiranim filmovima Disney produkcije

Pisani dio Diplomskog rada

Zagreb, 2019.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU

AKADEMIJA DRAMSKE UMJETNOSTI

Studij montaže

Usmjerenje: Oblikovanje zvuka

Upotreba filmske glazbe kao nositelja filmske radnje u ranim animiranim filmovima Disney produkcije

Diplomski rad

Mentor: Bernarda Fruk, red. prof. art **Studentica: Doris Dodig**

Zagreb, 2019.

SADRŽAJ

1. Uvod 4

2. Pojmovno definiranje i povijesni pregled 5

2.1. Animirani film 5

2.2. Filmska glazba 8

3. Walt Disney - biografija 10

4. Walt Disney Animation Studios 11

4.1. Kratkometražni animirani filmovi u Walt Disney Studios produkciji 11

4.1.1. Steamboat Willie - prvi zvučni animirani film 12

4.1.2. Silly Symphonies 14

4.3. Dugometražni animirani filmovi u Walt Disney Studios produkciji 16

4.3.1. Snjeguljica i sedam patuljaka 17

4.3.2. Pinokio 23

4.3.3. Fantazija 26

4.3.4. Dumbo i Bambi 29

5. Walt Disney Studios nakon smrti Walt Disneya 35

6. Zaključak 37

7. Literatura 38

8. Filmografija 40

Sažetak

Walt Disney Animation Studios je američki studio koji proizvodi kratkometražne i dugometražne animirane filmove koju su osnovali braća Walt i Roy Disney 1923. godine. U radu se analizira kako je glazba imala utjecaj na stvaranje sadržaja i narativa u filmu kao i uspjeh i popularnost studija kojeg danas znamo na primjeru prvih pet dugometražnih filmova od 1937. do 1942. godine. Rad se također osvrće na prve kratkometražne filmove koje su imale veliki utjecaj na pristupu stvaranje glazbenih kompozicija u daljnjem stvaralaštvu Disney Studia.

Ključne riječi: animirani film, filmska glazba, Walt Disney, kompozitori, pjesme

Summary

Walt Disney Animation Studios je američki studio koji proizvodi kratkometražne i dugometražne animirane filmove koju su osnovali braća Walt i Roy Disney 1923. godine. U radu se analizira kako je glazba imala utjecaj na stvaranje sadržaja i narativa u filmu kao i uspjeh i popularnost studija kojeg danas znamo na primjeru prvih pet dugometražnih filmova od 1937. do 1942. godine. Rad se također osvrće na prve kratkometražne filmove koje su imale veliki utjecaj na pristupu stvaranje glazbenih kompozicija u daljnjem stvaralaštvu Disney Studia.

Keywords: animated film, movie music, Walt Disney, composers, songs

1. Uvod

Animirani filmovi danas su poznati kao filmovi većinom zabavnoga sadržaja, stvoreni prvenstveno za djecu, ali i cijelu obitelj. Najpopularniji među njima predstavljaju uspješnu enkranizaciju popularnih dječjih bajki, čija se posebnost očituje u linearnom kretanju same priče. Osim toga, iz oštre podijeljenosti bajkovitoga prostora između dvorca i kolibe, dvorišta i šume, domaćega ambijenta i daleke tuđine, nadaje se i alegorijska ustrojenost skupa likova. Pa tako se, pokraj mladih i starih, plemićkih i pučkih, pametnih i glupih, zlih i dobrih likova, ljepotica i čudovišta, pojavljuju vile i vještice, divovi i patuljci, čarobni predmeti, biljke i životinje, zmajevi i podzemna bića. Oblikovana na takvoj razmeđi zbiljskoga i čarobnoga, bajka ne izjednačuje, već na osebujan način spaja suprotnosti.

Jedna od najstarijih i najpopularnijih studija koja proizvodi dugometražne i kratkometražne animirane filme, a od kojih je većina nastala na temelju poznatih bajki, jest *Walt Disney Animation Studios*, koju su osnovala braća Walt i Roy Disney. Veliku ulogu u animiranim filmovima, kako u početku njihova stvaranja, pa tako i danas, ima glazba, a čega je i sam Walt Disney bio svjestan:

"*Glazba posjeduje neizmjernu snagu. Možete pokrenuti bilo koju od ovih slika koje bi bile privlačne i dosadne, ali kad god stavite glazbu iza njih, oni imaju život i vitalnost koje ne dobivaju na nikakav drugi način*" - Walt Disney[1]

Od same su glazbe u cjelini, još veću popularnost stekle pjesme koje su u filmu pjevali likovi u prizoru ili vanprizorni glas ili zbor.

Ovaj rad prikazat će veliki utjecaj i značaj glazbe u filmovima Disney produkcije, čiji su visoko postavljeni standardi, osim što su prisutni i u njihovim današnjim ostvarenjima, poslužili kao inspiracija pri stvaranju animiranih filmova i drugim produkcijama. Glavni fokus ovoga rada bit

[1] *There's a terrific power to music. You can run any of these pictures and they'd be dragging and boring, but the minute you put music behind them, they have life and vitality they don't get any other way* - The Disney Song Encycloopedia, Thomas S Hischak, Mark A. Robinson

će na primijenjenim postupcima pri korištenju glazbe u prvim dugometražnim animiranim filmovima Walt Disney studija. Prije same analize odabranih filmova, vidjet ćemo kako se animacija razvijala kroz povijest, ali i prve postupke glazbe i zvučnih efekata u počecima zvučne ere filma.

Budući da je Walt Disney Studios velika organizacija, za istu će se dalje u tekstu koristiti skraćenica WDS, dok će Walt Disney i njegov brat Roy O. Disney (1893. – 1971.) biti oslovljavani njihovim imenima. Stoga, izraz Disney bit će uporabljen kad se odnosi na organizaciju kao cjelinu.

2. Pojmovno definiranje i povijesni pregled

2.1. Animirani film

Riječ animacija, animiranje i animator izvode se iz latinskoga glagola *animare* što znači "dati život". U kontekstu animiranog filma to znači umjetno stvaranje iluzije, kretanje pomoću neživih crta i oblika. Kako bi se prikazala jedna sekunda animiranog filma potrebne su dvadeset i četiri sličice koje tijekom projekcije stvaraju iluziju pokreta. U kombinaciji s kretanjem, dvodimenzionalna statička umjetnička ilustracija zaživila je i stvorila čiste i maštovite kinematografske slike. Odjednom su životinje i ostali neživi objekti poprimili ljudske osobine.
Navedena definicija služi kako bi se objasnila, rukom stvarana, crtana animacija, ali ne opisuje dovoljno dobro ili precizno druge vrste animacija koje su računalno generirane ili podložene drugim vrstama slikovne manipulacije. No, da bih dala precizniju definiciju, osvrnit ću se na definiciju Normana McClarena. On animaciju definira kao umjetnost pokreta koji su nacrtani, a ne umjetnost crteža koji se kreću jer je mišljenja kako je ono što se događa između svakog kadra važnije nego ono što se događa na svakom kadru.[2]

[2] Wells P., (1998) Understanding Animation. Routledge.

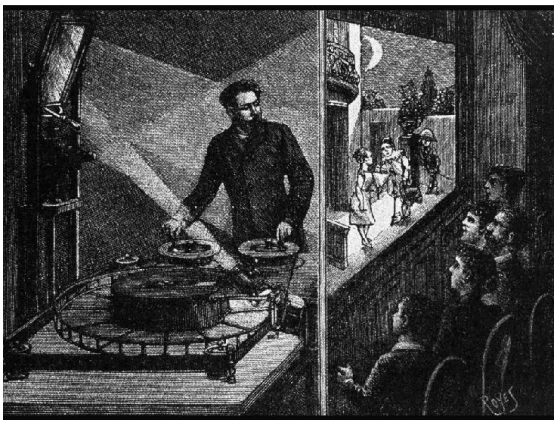
“Animirani film je filmska vrsta ili filmski rod u kojoj se animacijom uvjetuje percepcija prizornoga kretanja. U njemu se zamjedbu kretanja ne dobiva snimanjem prizora u pokretu (živim snimanjem), nego se pokret dobiva pojedinačnim snimanjem (“sličica po sličicu”) posebno pripremljenih faznih promjena statične situacije. Animirati se mogu živi ljudi i predmeti (tzv. živa animacija i animacija predmeta), posebno izrađen svijet modela (lutkarski film, plastelinska animacija ili animacija gline i sl.), crtež i slika (crtani film), te kompjuterski programirani prizori (kompjuterska animacija). “[3]

Arheološki pronalasci dokazuju kako prikazivanje stvari u pokretu datiraju od kada i sami crteži. Špiljski crteži prikazuju životinje s više nogu kako bi se dočaralo njihovo kretanje. Na vazama iz antičke Grčke, Rima i na egipatskim grobnicama crtale su se različite radnje (akcije) kao sekvence u više slika da bi se dočarao određeni pokret. Iako se već u drugom stoljeću pojavljuju razni uređaji koji čine iluziju kretanja, prikazivanjem niza crteža, veliko zanimanje za optičke uređaje počinje tijekom devetnaestog stoljeća.
Prvi uređaji koji su stvarali iluziju pokreta bili su: Thaumatrope (1824.), Phenakitoscope (1831.), Zoetrope (1833.), Flip-Book/kineograph (1868.) te su se u većini slučajeva koristili kao igračke. Godine 1877. francuski znanstvenik Charles-Emile Reynaud kreira uređaj poznat pod nazivom Praksinoskop (slika 1). Navedeni uređaj bio je sličan Zoetrope, ali umjesto da je pokret prikazan kroz maleni prorez, Praksinoskop je omogućavao prikaz pokreta na ogledalu. Deset godina nakon plasiranja Praksinoskopa, C.E. Reynaud stvorio je veliki sustav nazvan *Teatar Optique*, tj. “optičko kazalište" koji je mogao snimiti niz slika i projicirati ih na zaslonu (slika 2).

[3]Animirani film. // Turković H. : Leksikografski Zavod Miroslav Krleža. Zagreb, 2008.

Slika 1. Praksinoskop

Slika 2. Teatar Optique

Početak 20. stoljeća predstavlja početak prikazivanja animiranog filma u velikim dvoranama na području Sjedinjenih Američkih Država i Francuske. Najčešće su bili prikazani prije igranih ili dokumentarnih filmova te su bili kratkog trajanja. Jedni od prvih animiranih filmova koji su se prikazivali za vrijeme nijemih filmova navedeni su u Tablici 1.

Tablica 1. Prvi animirani filmovi

Godina	**Naziv filma**	**Redatelj**	**Povijesni značaj**
1906.	*Humorous Phases of Funny Faces*	J. Stuart Blackton	Prvi animirani film
1908.	*Fantasmagorie*	Emile Cohl	Prvi primjer tradicionalne ručno crtane animacije
1914.	*Gertie the Dinosaur*	Wisnor McCay	Prvi prikaz davanje ljudskih osobina animiranom liku
1919.	*Felix the Cat*	Pat Sullivan i Otto Messmer	Prvi popularizirani animirani lik

Prema stilskim oznakama animirani se film dijeli jednako kao igrani film, tj. prema duljini trajanja i žanrovima. Prema duljini trajanja, animirani film možemo podijeliti na: kratkometražni, srednjometražni i dugometražni. Kratkometražni animirani filmovi najčešće su u trajanju od

deset do dvadeset minuta, srednjometražni animirani filmovi od dvadeset do pedeset minuta, dok se dugometražnim filmovima smatraju oni koji su u trajanju više od pedeset minuta.

2.2. Filmska glazba

Filmska glazba je glazba koja je sastavni dio filmskog izlaganja odnosno zvučne slike filma. Još od prvih projekcija u nijemoj eri filma glazbena je pratnja ilustrirala ugođaj prikazivanih zbivanja i dočaravala emociju lika. Postepeno se razvija njezina uloga ili funkcija pa ona izražava psihološko stanje likova, opisuje odnose među likovima, određuje mjesto i vrijeme filma, itd. Glazbu u filmu, po njezinom izvoru, dijelimo na prizornu/dijegetsku ili ambijentalnu glazbu i na neprizornu/nedijegetsku ili popratnu glazbu. Prizorna glazba ima svoj izvor u prizoru koji najčešće uočavamo u filmu, a neprizorna glazba je glazba koja ne pripada prizoru već je dodana kao pratnja filmskom prikazivanju.[4]

Prve javne filmske snimke bile su snimke stvarnih zbivanja koje su se prikazivale u privatnim sobama ili kafićima. Kako bi se intenziviralo iskustvo publike, izlagači filmova često su vizualni materijal nadopunjavali komentarima predavača. Manje često, i obično samo kada su filmovi bili prikazivani u većim prostorima, bili su obogaćeni sa zvučnim efektima, a ponekad su ti zvučni efekti uključivali glazbu. Na primjer, treskanje metalnim limom oponašalo je zvuk grmljavine, a miješanje sušenoga graška zvuk valova. Glazba se prvotno reproducirala putem gramofona ili je jedna osoba svirala na klavijaturama, a kasnije, u većim dvoranama, glazbu bi izvodio manji orkestar.

Unutar godinu dana od početka prikazivanja nijemih filmova glazba se postepeno uvodi kao dodatak vizualnim komponentama. Međutim, svrha filmske glazbe u to vrijeme nije bila uvjetovati raspoloženje ili naglašavati radnju nego dočaravati mjesto odvijanja navedene radnje. Osim navedenoga, glazba je bila u funkciji prikrivanja buke projektora, ublažavanja strahova od "sablasnih" slika te da bi se održala određena tradicija melodrame.

[4] Filmska glazba. // Leksikografski Zavod Miroslav Krleža. Zagreb, 2008.

S obzirom na to da je opera sredinom 19. stoljeća doživjela popularnost, publika je bila upoznata s melodijskim figuracijama prisutnim u operi pa mnogi autori filmova, kako bi privukli publiku u svoje prostorije, počinju reproducirati glasno glazbu.

Godine 1903., E. S. Porter imao je premijeru svog filma pod imenom *Velika pljačka vlaka* u trajanju od samo 12 min. Navedeni film koristi tehnike snimanja i montaže koje su za to vrijeme bile inovativne te se ubrzo nakon toga film počinje razvijati u smjeru prenošenja narativa tj. dolazi do razvoja igranog filma. Time započinje novi odnos glazbe i filma, gdje glazba postaje podređena filmskoj slici i narativu.

Godina 1915. bila je značajna godina u povijesti filmske glazbe jer se skladanom glazbom J. C. Breila za *Rođenje nacije* (D. W. Griffith, 1915.), uvodi praksa posebno napisanih partitura za film, a koje može biti samo u izvedbi velikoga, dobro uvježbanog orkestra.

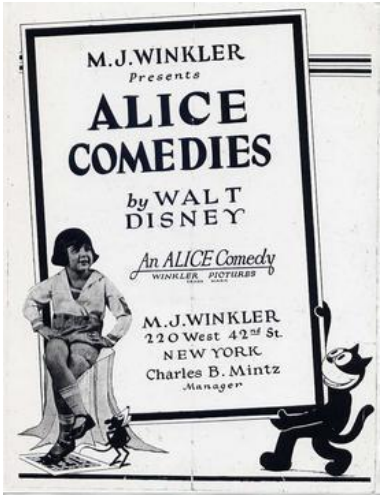
Iako se tehnologija za snimanje i reprodukciju zvuka razvijala prije nastanka filma, tehnička rješenja nisu bila spremna za sinkronizaciju vizualnog i zvučnog zapisa na filmskoj vrpci sve do 1927. godine, kada je snimljen prvi komercijalno uspješan dugometražni zvučni film *The Jazz Singer*. Snimljen u produkciji Warner Brosa, to je bio prvi film koji je osim glazbe, sadržavao i sinkronizirane dijelove dijaloga, koristeći Vitaphone tehniku snimanja zvuka na ploči. [5]

S ovim filmom, polagano prestaje era nijemih filmova i iako se prijelaz u zvučni film nije dogodio preko noći, pojedini filmski studiji moraju nabaviti potrebnu opremu za proizvodnju zvučnih filmova, a među njima su braća Walt i Roy Disney.

[5] Vitaphone je bio prvi sistem za snimanje i reprodukciju zvuka za film, koji se koristio u preiodu od 1926. do 1931. godine. Zvučni zapis je bio na gramofonskoj ploči koja se reproducirala sinkrono sa filmom.

3. Walt Disney - biografija

Walt Disney rođen je 5. prosinca 1901. u Hermosi u saveznoj američkoj državi Illinois. Već od ranog djetinjstva počeo je crtati, slikati i prodavati slike susjedima te obiteljskim prijateljima. Tijekom srednjoškolskog obrazovanja pohađao je satove crtanja i fotografije te je radio karikature za školski list. Noću pohađa tečajeve crtanja na Institutu za umjetnost u Chicagu. Kada je navršio šesnaest godina, odlučio je napustiti školu kako bi se pridružio vojsci, ali su ga odbili jer je bio maloljetan. Umjesto toga, pridružio se Crvenom križu i godinu dana ga šalju u Francusku gdje vozi vozilo hitne pomoći.

Godine 1919. seli se u Kansas City gdje mu brat Roy nalazi posao u umjetničkom studiju Pesmen-Rubin. Nekako u to vrijeme, Walt je počeo eksperimentirati s kamerom, radeći ručno crtanu animaciju. Ubrzo sklapa ugovor s lokalnim kazalištem kako bi puštao vlastite crtane filmove koje je nazvao *Laugh-O-Grams*. Radi se o sedmominutnim bajkama koje kombiniraju živu akciju i animaciju među kojima je najpoznatiji serijal *Alice in Cartoonland*.. Navedeni serijal postiže iznimnu popularnost te je omogućio Waltu otvaranje vlastitoga studija, a kojega on naziva po spomenutom serijalu. Međutim, 1923. godine studio biva opterećen dugovima, a on sam prisiljen proglasiti stečaj.

Walt i njegov brat Roy ubrzo su prikupili novac i odlaze u Hollywood gdje otvaraju *Disney Brother's Studio*. Njihov prvi posao u novom studiju sklopljen je s Margaret Winkler koja je u New Yorku distributirala serijal *Alice in Cartoonland*.

Nekoliko godina kasnije, Walt je otkrio da su

M. Winkler i njezin suprug Charles Mintz, ukrali autorska prava na *Oswald Lucky Rabbit*[6], zajedno sa svim animatorima. No, to nije pokolebalo braću Disney te ubrzo nakon toga nemilog događaja proizvode kratke crtane filmove s novim likom - mišem Mickeyem Mouseom.

4. Walt Disney Animation Studios

4.1. Kratkometražni animirani filmovi u *Walt Disney Studios* produkciji

Od preseljenja braće Disney u Hollywood 1923. godine, većina je velikih filmskih studija već postojala. Među njima su najpoznatiji bili: Fox Film Corporation, Paramount Pictures, Universal Pictures, Warner Bros., itd. No, Disney je bio prvi samostalni animirani studio u Hollywoodu. Unatoč kompetitivnoj sredini, Disneyjev uspjeh ostao je zapažen i jedinstven zbog uske specijalizacije vezane uz animaciju te obiteljski zabavni sadržaj. Do tada, takav studio nije postojao na zapadnoj obali Sjedinjenih Američkih Država već samo u New Yorku. Nakon prekinute suradnje s Universal Pictures, Walt zajedno sa svojim dugogodišnjim prijateljem Ubom Iwerksom kreira novi crtani lik, poznat pod imenom Mickey Mouse.

Prvi kratki animirani filmovi s Mickey Mousom bili su *Plane Crazy* (2008.) i *The Gallopin 'Gaucho* (2008.). *Plane Crazy* bio je predstavljen kao nijemi film i u testnoj projekciji ne uspijevaju prikupiti zainteresirane distributore što navodi Walta da odgodi objavu filma *The Gallopin 'Gaucho* te započinje s kreacijom animiranog filma u kojem je radnja, po prvi put, podređena glazbi i zvučnim efektima. Upravo to ostvaruje u novom animiranom filmu *Steamboat Willie* koji se danas smatra prvim zvučnim, animiranim filmom zbog nove tehnike, tj. sinkronizacije zvuka sa slikom.

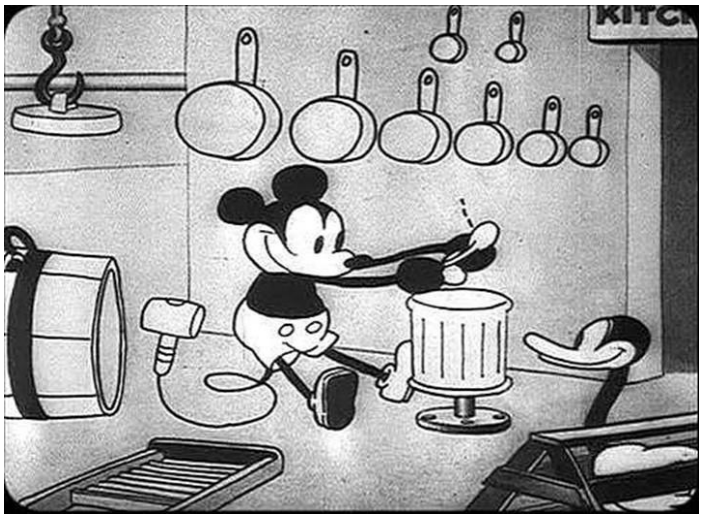
[6] *Oswald Lucky Rabbit* je kunić iz crtića koji su stvorili Walt Disney i Ub Iwerks za Universal Pictures. Kasnije je glumio je u nekoliko animiranih kratkih filmova objavljenih u kinima od 1927. do 1938. godine.

4.1.1. *Steamboat Willie* - prvi zvučni animirani film

Iako *Steamboat Willie* (2008.) možda nije bio prvi zvučni crtani film, tretiran je kao takav jer je to prvi crtić koji je donekle savršeno uspio sinkronizirati zvuk i glazbu sa slikom. Po uzoru na tada popularni igrani film *The Jazz Singer* (1927.), Walt dolazi do zaključka da zvuk obogaćuje naraciju filma i omogućuje komercijalni uspjeh. Stoga, umjesto da pokuša distribuirati već dva snimljena, nijema filma, on kreće u pripremu filma *Steamboat Willie* u kojem će radnju obogatiti glazbom. Do tada, u tradicionalnom filmu, glazba je bila posljednja komponenta koja se dodavala. No, Walt je htio da glazba služi kao glavna podloga filmu tj. da se film animira tako da odgovara određenim glazbenim tonovima i tempu. Glazba postaje glavni akter u procesu snimanja filma. To je omogućilo kompozitorima da za vrijeme trajanja cijelog projekta, od ranog planiranja produkcije do finalnog miksanja zvuka, mogu precizirati i dorađivati svoje kompozicije.

Radnja filma *Steamboat Willie* započinje na parabrodu s Mickeyjem za kormilom. Okrećući kormilo, Mickey zviždi melodiju "*Steamboat Bill*[7]", koja je u to vrijeme bila izrazito popularna pjesma, zbog čega je Walt htio da bude u filmu. U cijeloj toj sceni također imamo sinkrone zvukove parobroda, koji ispušta dim, i tri trube. Iako je već to bio dosta zadivljujući trenutak, znamenita scena u filmu događa se kada drugom liku poznatom kao Minnie, ispadnu glazbene note za pjesmu *"Turkey in the Straw*[8]*"* koje pojede koza. Mickey otvori usta kozi, navija joj rep te koza počinje ispuštati zvuk kao neki improvizirani gramofon. Tada slijedi zabavna sekvenca gdje Mickey tijekom glazbe koristi različite životinje kao instrumente. Jedinstvena i šaljiva priroda ove glazbene sinkronizacije zabavila je i očarala publiku rane zvučne ere što je dovelo do velikog uspjeha filma, puno više nego što je donijela sama Mickeyjeva osobnost ili radnja filma. Ovaj visoki stupanj sinkronizacije bit će toliko korišten u Disneyjevim animiranim filmovima da će postati poznat kao "*mickeymousing*" efekt.

[7] *Steamboat Bill* je poznata pjesma iz 1911. godine koju je skladao Arthur Collins, omiljeni američki bariton.
[8] *"Tureky in the Straw*" poznata američka narodna pjesma koja potječe s početka 19. stoljeća.

Slika 5. Mickey Mouse u animiranome filmu *Steamboat Willie*

Veliki doprinos u filmu napravio je Wilfred Jackson[9] koji je zajedno s Waltom osmislio i usavršio tehniku, a koja je pomogla kompozitorima i animatorima bolju suradnju u stvaranju skoro potpune sinkronizacije filma. Naime, nitko do tada nije znao kako povezati određene glazbene tonove s određenom akcijom u crtežima za animaciju prije same animacije. Walt je inzistirao na suradnji kompozitora i animatora te pronalasku rješenja da proces kreiranja bude kontroliran, jednostavan i promjenjiv. Jackson je predstavio rješenje sa svojim metronomom. Ustanovio je da, ako se film pušta brzinom od 24 sličice u sekundi, treba samo odrediti koliko glazbe *prođe* u toj jednoj sekundi. Iako Jackson nije bio glazbeno obrazovan, znao je dovoljno o glazbenim udarcima na metronomu i, za to vrijeme kad su filmovi bili dosta jednostavni, ideja je bila rješenje problema. Sam Jackson je rekao: "Moj doprinos zvučnim crtićima bio je to što sam znao što je metronom i razradio ono što se prvo zvalo *dope sheet*, a kasnije *bar sheet*". [10]

Kompozitor i redatelj zajedno su radili na pripremi cijeloga filma prije nego bi animatori krenuli raditi na scenama. Kompozitor bi predložio neku melodiju, strpljivo je odsvirao više puta sve dok redatelj ne bi vizualizirao i izmjerio vrijeme akcije. Kompozitor bi katkad radio izmjene u skladbama da se što bolje glazbeno prilagodi određenoj akciji scene. Kad su obje strane zadovoljene, redatelj bi upisao akciju a kompozitor notni zapis melodije. I zato je takav proces rada zahtijevao da se glazba dovrši prije nego što je počela animacija.

[9] Wilfred Jackson (1906. - 1988.) je američki animator i redatelj, najpoznatiji po radu na animiranim filmovima iz serijala *Mickey Mouse* i *Silly Symphonies* i segmenta *Noć na ćelavoj planini* / *Ave Maria* iz filma *Fantazija* iz WDS.

[10] citat iz knjige - Music in Disney's Animated Features

Visoki stupanj usklađenosti slike i glazbe izložene u *Steamboat Willie,* ne samo da je bio učinkovit s estetskog stajališta, već je imao i ekonomski značaj. Walt je želio da zvučni efekti budu ugrađeni u glazbu. Time je potaknuo uporabu glazbe za utjelovljenje zvučnih efekata i omogućio studiju da angažira manje izvođača zvučnih efekata te samim time smanjio vrijeme potrebno za vježbanje. U to vrijeme sav se zvuk snimao na jednu vrpcu i trebalo je dati vremena da se glazbenici i osobe koji proizvode zvučne efekte za pripremu, što bolje usklade.

Možda je najvažnija lekcija naučena iz filma *Steamboat Willie* ta da glazba ima potencijal biti glavna uloga u uspjehu animiranog filma. Walt to shvaća i brzo od miša Mickeyja stvara svestranog glazbenika. U *House of Opry* (1929.) Mickey svira glasovir, a u *The Karnival Kid* (1929.) svira gitaru i hot-dogove.

Jedna od najvažnijih pjesama ranih crtanih filmova o Mickeyju Mouseu je "*Minnie's Yoo Hoo*", koja se prvi put pojavila u crtanom filmu *Mickey's Follies* (1929.). Pjesma, koju je napisao Carl Stalling[11] uz tekst Walta i Stallinga, postala je Mickeyjeva prva tematska pjesma i prva službena Disneyjeva pjesma koja se pojavila na notama i albumima.

Ovaj trend novih pjesama imao je dvije funkcije za Disney. Napravili su besplatno oglašavanje za svoju primarnu liniju proizvoda i ojačali su potencijal da glazba igra središnju ulogu u smislu promidžbe.

4.1.2. Silly Symphonies

Nakon velikog uspjeha *Stemaboat Willie,* Disney lansira seriju *Silly Symphonies* koju čini 75 kratkih filmova nastalih u razdoblju od 1929. do 1939. Serijal je zamišljen kao "ćudljiva" animirana pratnja raznim skladbama. Filmovi nisu imali trajne likove kao kratki filmovi Mickeyja Mousea koje je Walt istodobno producirao. Glazba je imala središnju ulogu u serijalu i postigla je veliki uspjeh kod gledatelja i kritičara što je samo učvrstilo važnost glazbe kojoj bi se animacija prilagođavala, a ne obrnuto kako je do tada bio slučaj. Ward Kimball, koji je jedan on animatora za *Silly Symphonies,* govoreći o počecima studija, primjećuje: "Sve su naše slike

11

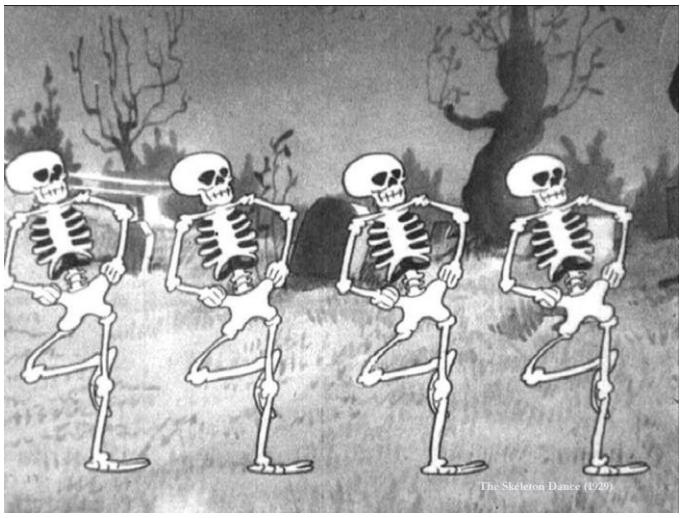
Carl W. Stalling (1891. - 1972.) je američki skladatelj u animiranim filmovima. Najveći uspjeh postiže u kratkom serijalu *Looney Tunes* i *Merrie Melodies* u produkciji Warner Bros..

počele kao mjuzikli. Pogledajte sve Mickey Mouse, sve Silly Symphonies. Oni su mjuzikl. Svi plešu i pjevaju."[12]

Prvi film iz ovog serijala bio je *The Skeleton Dance* (1929.) u kojoj skladatelj Carl W. Stalling usavršio sinkronizaciju glazbe i slike s takozvanim "tick" sistemom, jer je trebalo uskladiti brzu promjenu akcije na ekranu s glazbom.

"Napravili smo snimke "*tick*" zvuka u različitim ritmovima - *tick* svakih osam sličica, deset sličica ili dvanaest sličica - i reproducirali to na fonografu spojenom na uređaj za snimanje i na slušalice. Svaki je orkestar imao jednu slušalicu i kroz to je slušao klikove." [13]

Glazba je obično snimljena prije nego što je animacija dovršena, iako partitura nije snimana sve dok nisu bili sigurni da neće biti daljnjih promjena u odnosu trajanja glazbe i animacije.

Slika 6. Prizori iz animiranog filma *The Skeleton Dance*

U četiri kratke godine od *The Skeleton Dance* (1929.) do *Three Little Pigs* (1933.) serija je sazrela iz crno-bijelih kratkih filmova s labavom narativom i partiturama, koje su se oslanjale na publiku koja poznaje klasičnu glazbu, u kratke filmove koje sadrže bogatu priču, animaciju

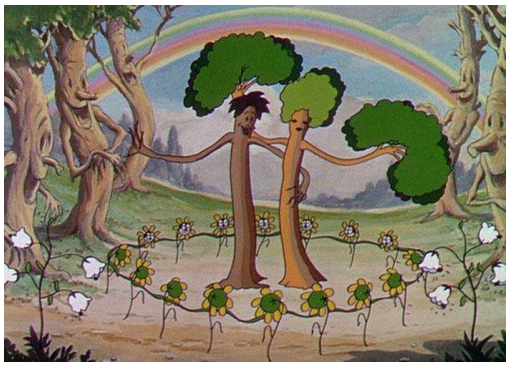
[12] citat iz knjige - Music in Disney's Animated Features

[13] *We made recordings of "tick" sounds at different beats—a tick every eight frames, or ten frames, or twelve frames—and played this on a phonograph connected to the recording machine and to earphones. Each member of the orchestra had a single earphone, and listened to the clicks through that*. - The Hollywood Film Music - An Interview with Carl Stalling, 1971.

vođenu likovima i originalnu glazbu koja je sadržavala izvorne pjesme koje su služile narativu i promovirale film izvan kazališta. Osim toga, pjesme u Disneyjevim animiranim filmovima često se koriste za karakterizaciju likova, otkrivanje zapleta ili daljnji razvoj radnje. Nastaje novi arhetip pjesama, poput čarobne pjesme, blesave pjesme, pjesme želja/snova, radne pjesme i obuhvaćaju se različiti glazbeni stilovi: country, jazz, ragtime, folk, klasična glazba, suvremena glazba.

Veliki uspjeh *Three Little Pigs*, koji je u velikoj mjeri bio zahvaljujući pjesmi "*Who's Afraid of the Big Bad Wolf?*", Walt primjećuje potencijal izvornih, originalnih pjesama u postignuću komercijalnog uspjeha. Pjesmu su u to vrijeme obradili različiti, poznati umjetnici i glazbenici te se puštala na raznim radio postajama. Isto tako, mnogo je naučio o utjecaju glazbe na pripovijedanje, tempo i razvoj likova te investira u razne nove, tehnološke pristupe u animaciji.

Nakon što je Walt bio na predstavljanju procesa Technicolor s pomoću tri trake (cian, magenta i žuta) biva toliko impresioniran da odmah koristi taj proces za film *Flowers and Trees* (1932.), koji je prvotno bio zamišljen kao crno-bijeli, te to postaje prvi animirani film u boji. *Old Mill* (1937.) prvi put upotrebljava multiplan kameru koja je omogućila dobivanje prostornosti i dubinu karakteristične za igrani film.

Slika 7. *Flowers and Trees*

Slika 9.*Old Mill*

Rad na svim ovim kratkim filmovima, više ili manje uspješnim, donio je studiju velike prihode, a iz svega toga Walt je mnogo naučio te je osjećao da je spreman riskirati i krenuti s produkcijom prvoga dugometražnog animiranog filma u filmskoj povijesti.

4.3. Dugometražni animirani filmovi u *Walt Disney Studios* produkciji

Walt je duže vrijeme imao viziju dugometražnoga animiranog filma. Smatrao je da bi on donio veću zaradu nego kratki filmovi. Za vrijeme prikazivanja *Three Little Pigs,* Walt se odlučuje za priču *Snjeguljica i sedam patuljaka* jer sadrži bajkovitu privlačnost junaka, heroine i negativca te simpatične patuljke za koje smatra da posjeduju komični potencijal. Kad su počele pripreme za film, mnogi ga u Hollywoodu nisu podržali, zastupali su mišljenje kako publika neće sjediti i gledati animirani film koji će trajati duže od deset minuta. Bez obzira na takav stav, Walt započinje s pripremama za film već 1934. kada predstavlja ideju za likove, određene akcije i pjesme. Kao i do tada, kompozitori su prvi počeli s pripremama narativa filma kroz pjesme, dok su se prvi testovi animacije počeli pojavljivati tek 1936.

4.3.1. Snjeguljica i sedam patuljaka

The Silly Symphonies bila je odlična podloga za testiranje tehnologije i tehnika koje će se kasnije primjenjivati na Snjeguljici. Uz već navedene primjere filmova u prijašnjem poglavlju, film *The Goddess of Spring* (1934.) vizualno je bio model za *Snjeguljicu,* jer je bio prvi animirani film koji je pokušao realistično animirati ljudsku figuru. Iako su animatori bili dosta upućeni u animaciju životinja, njihovo iskustvo u dizajniranju ljudi bilo je slabo razvijeno. Film *The Goddess of Spring* bio je model za Snjeguljicu i po pitanju glazbe koja je bila zamišljena kao kratka animirana opera koja predviđa operni pristup Snjeguljice.

Slika 10. *Goddess of Spring*

Slika 11. *Snjeguljica i sedam patuljaka*

Pjesme za film bile su presudne za uspostavljanje karaktera i vođenje narativa. Na njima su radila trojica kompozitora: Frank Churchill, Leigh Harline i Paul J. Smith, svi redom dugogodišnji Disneyjevi kompozitori. Otprilike dvadeset i pet pjesama napisano je za film, a na kraju je u filmu iskorišteno samo osam. Walt je bio vrlo izbirljiv po pitanju glazbe za film jer mu se nije sviđalo kada bi likovi uskočili u pjesmu i plesali niotkud, kao što se to često događalo u hollywoodskim mjuziklima. Walt predlaže da dijalog koji prethodi pjesmi, bude napisan u rimi kako bi se se ublažio prijelaz na pjesmu. U takvom kontekstu, dijalog ima istu funkciju kao i recitativ u operi. Tri četvrtine pjesama u Snjeguljici prethodi ili dijalogom u rimi ili stvarnim recitacijama, dok samo "*Heigh-Ho*" i "*Yodel Song*" (blesava pjesma) nemaju takav prijelaz.

Jedna od prvih primjena dijaloga u rimi kao prijelaza u pjesmu, jest uvod u pjesmu *"With a Smile and a Song."* Scena započinje Snjeguljicom koja plače u šumi, licem okrenuta prema zemlji, nakon svoga zastrašujućeg noćnog bijega od lovca. Životinje se počinju znatiželjno približavati, a ona se zaprepasti zecom koji ju je došao ponjuškati. Snjeguljica vrisne, životinje pobjegnu u svoja skloništa i ona započinje razgovor s njima:

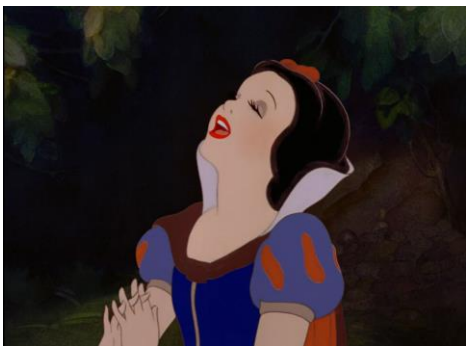
"Please don't run away. I won't hurt you.
I'm awfully sorry. I didn't mean to frighten you.
But you don't know what I've been through.
And all because I was afraid.
I'm so ashamed of the fuss I've made.

Životinje joj oprezno prilaze pa ih Snjeguljica upita:

What do you do when things go wrong?"

Ptice joj odgovaraju s glazbenom frazom.

"Oh! You sing a song!"

U ovom trenutku Snjeguljica otpjeva melodiju koje su izvodile ptice, nakon koje slijedi kratko pjevanje s pticom po principu pitanja i odgovora koja vode u pjesmu koju Snjeguljica izvodi pod nazivom "*With a Smile and a Song*". Za vrijeme pjesme, životinje prihvaćaju i prilaze Snjeguljici

te na kraju pjesme ptice cvrkutanjem ostavljaju dojam aplauza. Nakon ptičjeg cvrkuta opet slijedi dijalog u rimi. Snjeguljica kaže životinjama:

"I really feel quite happy now. I'm sure I'll get along somehow.
Everything's going to be all right. But I do need a place to sleep at night.
I can't sleep in the ground like you or in a tree the way you do.
And I'm sure no nest would possibly be big enough for me.
Maybe you know where I can stay. In the woods somewhere?

Nakon ponovnog dijaloga u rimi kreće instrumentalna verzija pjesme "*With a Smile and a Song*", koja glazbeno uvodi u kratku sekvencu koja prikazuje, s montažnim pretapanjima u slici, put od šumovite livade do kućice patuljaka. Ta glazbena sekvenca završava kada životinje otvaraju Snjeguljici put, pomičući granje drveća te stvaraju dojam podizanja zastora za novu scenu nakon čega kreće nova glazbena tema.

Dok film sadrži određen glazbeni ritam, tempo često sadržava trenutke *rubata*. Rubato je oznaka za tempo koji izvođač u određenom odlomku kompozicije može smanjiti ili povećavati brzinu izvođenja određenog instrumenta. To je omogućilo sinkronizaciju glazbe s bilo kojom radnjom u filmu. Ova tehnika se najviše koristi u sceni u kojoj životinje pomažu Snjeguljici u čišćenju kućice patuljaka za vrijeme pjesme "*Whistle While You Work",* koja je jedna od prvih pjesama stvorenih za film. Isto kao u prijašnjem primjeru i ova pjesma sadrži dijalog u rimi. Snjeguljica i životinje ulaze kako bi istražili kućicu. Pretpostavljaju da u njoj živi sedmero djece jer je kuća vidno neuredna. Snjeguljica odlučuje da će im sve očistiti u nadi da će joj dopustiti da ostane te daje zadatke životinjama:

"Now, you wash the dishes. You tidy up the room.
You clean the fireplace. And I will use the broom."

Zatim tri ptice zazviždе zov u ritmu, što nas uvodi u pjesmu. Za vrijeme pjesme imamo različite primjere *mickeymousing* efekta. Jelen koji pumpa vodu u sudoper koristeći svoj rep, vjeverice koje čiste prašinu svojim repom, pauk koji klizi niz svoju paučinu da bi preplašio vjevericu koja pokušava pomesti mrežu, rakuni koji peru rublje, ptice koje stavljaju košulju sušiti, itd. To su samo mali primjeri bliske sinkronizacije glazbe s radnjom u filmu.

Jedno od posljednjih pjesama napisanih za film, pod nazivom "*I'm Wishing*" također ima vrlo kreativno rješenje uvođenja pjesme u scenu. Dok protagonistica čisti i korača dvorcem, pjesma je polako predstavljena već kroz njezino pjevušanje. Snjeguljica započinje s odmjerenim dijalogom s golubicama:

"Want to know a secret?
Promise not to tell?"

Golubice joj cvrkutanjem daju potvrdu, a ona nastavlja razgovor kroz recitaciju s glazbom:

"We are standing by a wishing well.
Make a wish into the well, that's all you have to do
And if you hear it echoing
Your wish will soon come true. "

Uz isti glazbeni ritam slijedi pjevni dio te iste melodije u kojem Snjeguljica pjeva u bunar želja i dobije povratni odjek svog glasa. Nakon drugog ponavljanja, na zadnju riječ upada princ, gdje umjesto bunara, dobije njegov odgovor na njezino pjevanje:

I'm wishing (I'm wishing)
For the one I love
To find me (To find me)
Today [Princ]: Today!

Nakon toga, Princ vodi u svoj jedini solo, "*One Song*", sa recitativom:

“Now that I've found you
Hear what I have to say.
One song
I have but one song
One song
Only for you…”

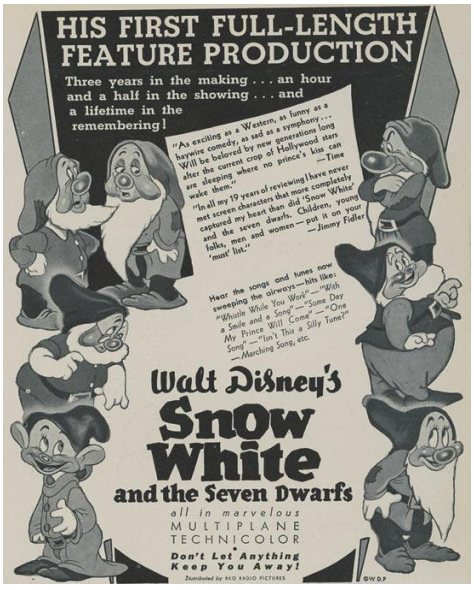
Pjesma završava Snjeguljicom koja zatvara zavjese balkonskih vrata odakle je promatrala princa. Ta zavjesa djeluje kazališno, signalizirajući kraj scene.

U filmu, uz osam pjesama postoje i druge istaknute melodije koje se koriste kao lajtmotivi. Lajtmotiv je glazbeni termin kojim se označava tema ili glazbena ideja kao sklop tonova koji predstavljaju ili simboliziraju neku osobu, predmet, mjesto i slično. Ovu tehniku prvi put upotrebljava Richard Wagner u svojim operama.

Pjesme "*Someday My Prince Will Come*", "*One Song*" i "*Heigh-Ho*" tretiraju se kao teme jer se te melodije u filmu pojavljuju izvan njihove prezentacije kao pjesme. "Heigh-Ho" ima herojsku funkciju kada se patuljci utrkuju sa šumskim životinjama kako bi pokušali doći do Snjeguljice prije nego joj kraljica učini zlo. Kratka melodija pjesme "*One Song*" događa se kada Snjeguljica, prije nego što uzme otrovnu jabuku, kazuje svoju želju, vjerujući da je to čarobna jabuka koja ispunjava želje. Ova kratka referenca na "*One Song*" učvršćuje princa kao predmet njezine naklonosti. Također, "*One Song*" otvara film te izravno slijedi "*Someday My Prince Will Come*." Ovaj slijed se ponavlja na kraju filma, gdje "*One Song*" vodi u "*Someday My Prince Will Come*" s kojim završava film, tvoreći glazbeni okvir filma. Čarobno ogledalo i kraljica isto dobivaju svoje lajtmotive. Dok se tema ogledala čuje oba puta kad je predstavljen, Kraljičina se tema potpuno ponavlja samo kad ona zapovijedi lovcu da ubije Snjeguljicu. Prve tri note kraljičina lajtmotiva pojavljuju se kada kraljica pokušava uvjeriti Snjeguljicu da zagrize otrovnu jabuku. Isto tako, lik s najistaknutijim lajtmotivom, koji se u filmu pojavljuje četiri puta, patuljak je Dopey, Srećko.

Jedan učinkovit trik u drami uključuje kombinaciju emocionalno kontrastnih scena, što pridonosi jačanju raspoloženja. Tomu za primjer je *"Silly song"*, odnosno "Blesava pjesma". Taj se glazbeni broj postavlja odmah nakon preobrazbe kraljicu u staru vješticu, što je jedna od najstrašnijih scena u filmu, dok je *"Silly song"* najsretnija i najsmješnija scena u filmu. *"Silly song"* sadrži i nekoliko sjajnih primjera *mickeymousing*a, bliska sinkronizacija slike i glazbe, tijekom kojeg patuljci pjevaju, plešu i sviraju razne instrumente. Najistaknutiji instrument je zasigurno dizajn orgulja na kojem svira patuljak Grumpy, Ljutko. Jedinstveni zvuk orgulja za *"Silly song"* osmislio je Jimmy Macdonald, glavni voditelj zvučnih efekata u Disney studiju. Da bi postigao takav jedinstven zvuk cijevi, razno osoblje puhalo je u velike vrčeve. Vizualno gledano, većina instrumenata vrlo je neobična, dok su se zvučno samo orgulje isticale kao zaista inovativne.

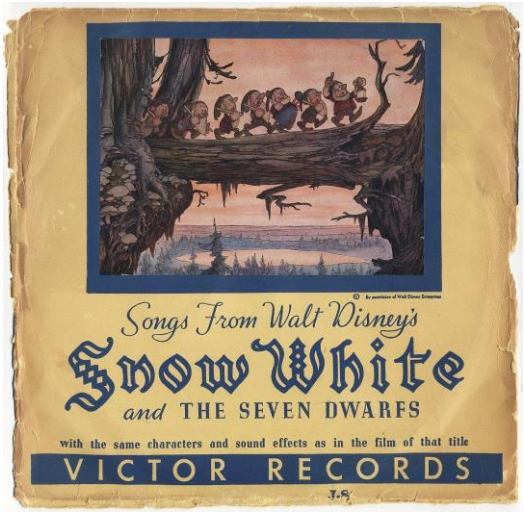
Ako se gledaju kao cjelina, ovi pristupi služe kao uspostava *Snjeguljice i sedam patuljaka* kao animirane operete. Zvučni zapis za osamdeset i tri minute filma sastoji se od nekih osamdeset i devet glazbenih sekvenci. U filmu postoji vrlo malo trenutaka koji nisu podcrtani glazbom. Najduža od njih duga je svega dvadeset i dvije sekunde. Jedan od zapaženih glazbenih elemenata *Snjeguljice i sedam patuljaka* jest to što sve pjesme u filmu pjevaju isključivo protagonisti i pozitivni likovi. Kraljica ne dobiva vlastitu pjesmu.

Snjeguljica i sedam patuljaka bio je najuspješniji film tada u povijesti do izlaska filma *Gone With the Wind* 1939. U svom prvom izdanju film *Snjeguljica i sedam patuljaka* zaradio je osam milijuna dolara u vrijeme kada je prosječna filmska ulaznica iznosila 23 centa. Film je isto tako imao izdani album sa zvučnim zapisima. Album se sastojao od tri zapisa od kojih su sva tri bila u popisu deset najboljih hitova u 1938. godini. Do kraja 1939. godine film je preveden na deset jezika i prikazan u četrdeset devet zemalja.

Jedina nominacija filma za nagradu Oscar bila je za najbolju glazbu, a izgubio je od filma *One Hundred Men and a Girl* (1937.), produkcijske kuće

Universal Pictures. Međutim, sljedeće godine na jedanaestim nagradama, Shirley Temple, u to vrijeme poznata dječja glumica, uručila je Waltu počasnog Oscara za njegov rad na *Snjeguljici i sedam patuljaka*. Nagrada je sadržavala jednog Oscara u punoj veličini, uz sedam manjih Oscara.

Financijski uspjeh *Snjeguljice i sedam patuljaka* pomogao je Waltu u izgradnji većeg studija u Burbanku u ulici Buena Vista. Takav je studio bio nužan, jer se broj Disneyjevog osoblja udvostručio na preko šest stotina ljudi u razdoblju od 1934. do 1938. godine. Možda je još važnije što je uspjeh njegovog prvog dugometražnog filma omogućio Waltu rad na novim idejama, a da pritom nije morao trošiti toliko energije uvjeravajući distributore u održivost projekta.

Ogroman uspjeh filma ubrzao je da Disney prihvati pristup spajanja slike i glazbe u animiranim filmovima kao svoj zlatni standard. Iako niti jedan animirani film iz Disney produkcije ne koristi sve ove tehnike u podjednakoj mjeri, utjecaj ovog filma očit je u gotovo svim narednim animiranim filmovima. S obzirom na to da je *Snjeguljica i sedam patuljaka* prvi takav film, njezin utjecaj na publiku bio je jači od bilo kojeg drugog filma. Osamdeset i dvije godina nakon premijere filma, velika većina animiranih ostvarenja nastalih u Sjedinjenim Državama dječji su ili obiteljski filmovi. Mnogi se od tih filmova i dalje oslanjaju na pjesme koje bi uspostavili karakter, pružili emocionalnu podršku i bili glavni oslonac u pripovijedanju.

4.3.2. Pinokio

Za vrijeme produkcije filma *Snjeguljica i sedam patuljaka,* Walt dolazi u susret s talijanskim dječjim romanom *Pinokijeve avanture* (*The Adventures of Pinocchio, 1883.),* pisca Carla Collodija. Biva oduševljen pričom i odmah kreće s produkcijom drugog filma - *Pinokio*! U to vrijeme, Walt je već kupio prava na knjigu Felixa Saltena, *Bambi* (*Bambi, a Life in the Woods,* 1933.) i već je započeo raditi na animiranoj adaptaciji filma, no zbog poteškoća animatora da što realnije animiraju životinje, staju s produkcijom *Bambija* i *Pinokio* postaje glavni prioritet Disney produkcije.

Za razliku od *Snjeguljice*, koja je bila kratka bajka s kojom se moglo više eksperimentirati u sadržaju priče, *Pinokio* se temelji na romanu s vrlo fiksnom pričom i stoga je adaptacija morala uvesti drastične promjene u opisu likova i događanja. U romanu, Pinokio je nepristojan, nezahvalan drveni dječak koji odbija suosjećanje i samo uči lekciju brutalnim mučenjem. Walt je inzistirao da scenaristi pretvore Pinokija u nevinog, naivnog i pomalo stidljivog dječaka. To je pak dovelo do toga da je novi Pinokio bio previše bespomoćan i prečesto upadao u nevolje slušajući pokvarene osobe i prevarante. Stoga Walt i scenaristi stvaraju novog lika - cvrčka. Cvrčak dobiva ime Jiminy i postaje lik koji će pokušati navesti Pinokija da donese ispravne odluke. Nakon što su se uspjeli složiti s scenarijem i nakon što je Walt odobrio crteže za drvenog dječaka i Cvrčka Jiminya, na red su došli kompozitor i tekstopisci. Tekstove pjesama napisao je Ned Washington, komponirao Leigh Harline, dok je ostatak glazbe za film napisao Paul J. Smith. Film sadržava samo pet pjesama, no sve se pjesme pojavljuju bar dva puta, osim pjesme "*I've Got No Strings*" i tretiraju se kao lajtmotivi likova. Kao i u filmu *Snjeguljica i sedam patuljaka*, preko špice filma počinje instrumentalna melodija pjesme "*Little Wooden Head*" koja je lajtmotiv za glavnog lika u filmu - Pinokija. Nakon naslova filma, glazba se pretapa na drugu melodiju pjesme "*When You Wish Upon a Star*" koju pjeva Jiminy Cricket, narator filma i jedini lik koji se izravno obraća publici i koji je unutar priče koju priča. Pjesma se nastavlja na scenu u kojoj vidimo knjigu, a iznad knjige, Jiminyja koji pjeva pjesmu. Nakon što pjesma završi, Jiminy se izravno obraća publici:

"Pretty ha? I'll bet a lot of you folks don't believe that. About a wish coming true, do you? Well, I didn't either. …. but let me tell you what made me change my mind."

Jedna pjesma uspostavlja karakter našeg glavnog lika, a druga predstavlja temu filma.

Pjesma "*Little Wooden Head*" prvi put se pjeva kad Geppetto šeta Pinokija u svojoj radionici. Isto kao u prethodnom filmu, prije nego što krene pjevati, Snjeguljica pjevušenjem predstavlja pjesmu *"I'm Wishing"*. Tako i sada Geppettovo pjevanje biva predstavljeno vokalnim

pjevušanjem melodije dok crta osmijeh lutki. Još veća sličnost uvođenja pjesme u oba filma, nalazi se u pjesmi *"Give a Little Whistle"* koja se uvodi kada cvrčak uči Pinokija kako da zviždi kad zatreba pomoć, a koja je slična ptičijim zvižducima *"Whistle While You Work"*.

Osim na početku filma, pjesma "*When You Wish Upon a Star*" pojavljuje se u scenama s Plavom vilom (Blue Fairy) te kada Gepetto, prije spavanja, zaželi da Pinokio postane stvaran.
"*I've Got No Strings*" Pinokio izvodi na pozornici zajedno s lutkama koje predstavljaju različite nacionalnosti i varijacije izvođenja te iste pjesme. *Mickeymousing* efekt koristi se kroz cijeli film, a ova sekvenca sadrži neke od najjačih primjera. Jedan primjer ovog efekta događa se nakon što se Pinokio prvi put susreće s Johnom i Gideonom. Dok dvojica prevaranta u čudu prate živu lutku, Gideonovi skokovi s namjetom virenja preko ograde, glazbeno su predstavljeni flautama, koje prate Pinokijevo preskakanje.

Orkestralna je raznolikost u partituri glavna značajka *Pinokija*. Film traje osamdeset i sedam minuta, a sastoji se od oko sto šezdeset glazbenih sekvenci koje se pojavljuju više puta ili kao lajtmotivi ili samo jednom kao naglašena tema nekog događaja ili situacije. Cvrčak Jiminy ima svoj lajtmotiv, koji se prvi put pojavljuje na početku filma, kada se cvrčak približi Geppettovom kaminu da se ugrije. Zvuk se također ističe na prvoj sceni Plave vile u filmu, nakon što se Jiminy spušta s police iznerviran što Pinokio ne zna što je savjest. Mačak Figaro i zlatna ribica Cleo dijele lajtmotiv koji se pojavljuje kada Geppetto naloži Figaru da kaže laku noć ribici, kada Figaro otvori prozor prije spavanja, itd. Iako je na neki način "*When You Wish Upon a Star*" lajtmotiv za Plavu vilu njeno pojavljivanje ima drugačiju glazbenu temu koja je obogaćena

zvukom električnih orgulja koji apeliraju na metafizički osjećaj duhovnosti ili magije. Također, kompozicija za podvodni svijet u filmu, kada Pinokio i Jiminy traže Geppetta kojeg je progutao kit Monstro, daje glazbenu raznolikost koja doprinosi cijeloj partituri. Od jedinstvene teme vodenih konjića, nalik maršu, do zastrašujuće teme kita i lova na tune. Paul J. Smith naglašava da razvoj teme zahtijeva najsloženiju brigu jer gledatelj mora biti svjestan teme i njenog pomalo izmijenjenog oblika, ali niti jedna tema, ne smije privući njegovu svjesnu pažnju.

Na filmu se radilo tri godine i premijerno je prikazan 1940. godine. Unatoč tome što film nije postigao uspjeh na blagajni kao što se priželjkivalo, *Pinokio* je dobio sve pohvale kritičara. Film je osvojio nagradu Oscar za najbolju orginalnu pjesmu ("*When You Wish Upon a Star*") i za najbolju orginalnu glazbu. Američki filmski institut pjesmu "*When You Wish Upon a Star*" navodi kao sedmu najbolju pjesmu u filmu, dok film Pinokio navodi kao drugi najbolji animirani film i trideset osmi najinspirativniji film svih vremena.

4.3.3. Fantazija

Walt je duže vrijeme htio napraviti kratki animirani film koristeći poznato djelo klasične glazbe koja bi pratila animaciju. Nekoliko je godina slično radio sa serijalom Silly Symphonies, ali niti jedan serijal nije sadržavao u potpunosti veliko klasično djelo nego originalnu glazbu. Walt je odabrao glazbenu simfoniju Čarobnjakov učenik (The Sorcerer's Apprentice) koja je tada bila javno izvedena i postigla je veliki uspjeh. Napisao ju je francuski skladatelj Paul Dukas, koji je preuzeo temu glazbe iz bajke Johanna Wolfganga von Goethea pod istim imenom (1797.). Walt tada upoznaje slavnoga dirigenta Leopolda Stokowskog, kojem predstavlja ideju o kratkom filmu s klasičnom glazbom te poziva Stokowskog na suradnju, na što on pristane. Stokowski ukazuje na problem da fotografski zvučni zapis, koji se tada koristio, nema dovoljan raspon glasnoće da bi dao dramatičan učinak. Predlaže da se orkestar podijeli na sekcije te da se glazba reproducira kroz nekoliko kanala kako bi stvorio dojam stvarnog koncerta. Snimanje

Čarobnjakovog učenika trajao je tri sata s osamdeset četiri glazbenika, te nakon višesatnih termina miksanja zvuka te tjedana crtanja animacije, *Čarobnjakov učenik* smatrali su nevjerojatnim postignućem, iako je trošak filma premašio sva očekivanja. Walt i njegov brat Roy odlučuju producirati dugometražni film, dodavajući još klasične glazbe s animacijom - tako je nastala *Fantazija*.

Fantazija će biti treći u nizu dugometražnih animiranih filmova u kojem, za razliku od prijašnjih filmova, glazba nema funkciju upotpunjavanja radnje filma ili određene akcije, već je animacija tu da kako bi oslikala glazbu koju čujemo. Odabrano je još sedam velikih klasičnih djela:

Johann Sebastian Bach - *Tokata i fuga u D-molu*

Petar Iljič Čajkovski - *Orašar*

Igor Stravinski - *Posvećenje proljeća*

Ludwig van Beethoven - *Simfonija br. 6*

Amilcare Ponchielli - *Ples satova*

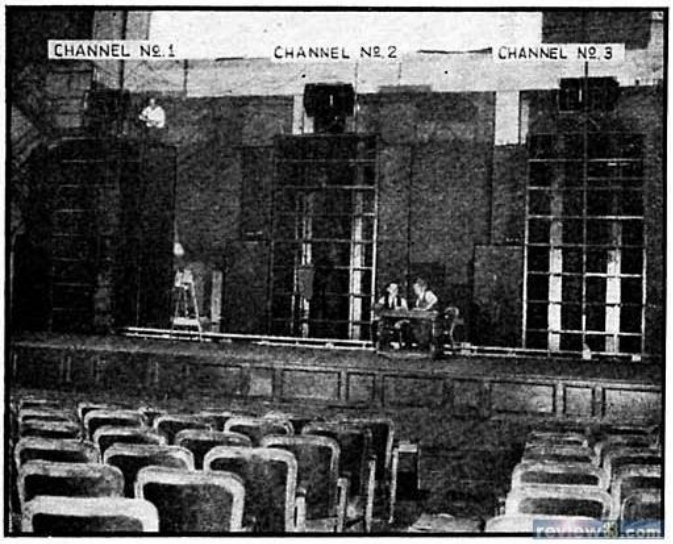
Modest Petrovič Musorgski - *Noć na ćelavoj planini*

Franz Schubert - *Zdravo Marija*.

Za snimanje glazbe, koje se odvijalo 1939. u periodu od dva mjeseca, koristila su se trideset i tri mikrofona. Šest zasebnih kanala upotrebljavalo se za snimanje violina, violončela, basova, puhača, limenih puhača i udaraljki koje su bile snimane izbliza s mikrofonom. Sedmi kanal

sadržavao je miks prvih šest kanala, dok je osmi kanal s udaljenijim mikrofonom snimao cijeli orkestar. Otprilike u isto vrijeme, u pokušaju da zapis orkestra zvuči poput živog orkestra, kompanija Bell Telephone izvela je eksperiment snimanja punog simfonijskog orkestra na višenamjenski fotografski film reproduciran kroz tri zvučnika. Impresioniran demonstracijom i projekcijom, Walt je smatrao da će to biti idealan format za *Fantaziju* pa su krenuli prilagođavati Bellov sustav vlastitim potrebama. Zvučni zapis izrađuju na posebno dizajniranom optičkom pisaču s anamorfnim sustavom leća. To je dalo omjer slike od 1 na 1, istodobno udvostručivši širinu zapisa. I taj Disneyjev sustav odmah je postao poznat kao *Fantasound*.

Fantasound je imao dva projektora koji su radili istovremeno. Jedan je sadržavao sliku filma s mono zvučnim zapisom, a drugi je reproducirao zvučni film od miksanih devet zapisa, tri koja su odvojeno sadržavala zvuk za lijevi, srednji i desni zvučnik na pozornici, dok je četvrti postao kontrolni zapis s amplitudnim i frekvencijskim tonovima koji su vodili jačinu pojačala radi kontrole glasnoće triju zapisa. Uz to, bila su i tri "kućna" zvučnika postavljena s lijeve, desne strane dvorane i jedna u sredinu dvorane koja su izvedena iz lijevog i desnog kanala zvučnika sa pozornice, koji su djelovali kao *surround* kanali. Iluzija zvuka koja putuje preko zvučnika postignuta je uređajem nazvanim *pan pot* (pomicanje potenciometra), koji je upravljao unaprijed određenim kretanjem svakog kanala pomoću upravljačkog zapisa. Za miksanje zvučnog zapisa bilo je potrebno šest osoba koje će upravljati različitim potenciometrima u stvarnom vremenu, dok je Stokowski usmjeravao svaku promjenu koja je bila obilježena na njegovoj partituri.

Slika 10. Postavljanje *Fantasound* sustava u kazališnoj dvorani

Fantasia, jedan od najodvažnijih Waltovih projekta do danas, rađena ručnom animacijom, bila je najduži i najskuplji animirani film ikad. Prvi put je predstavljena kao kazališna predstava koja se održala u trinaest gradova u SAD-u 1940. godine. Film nije ostvario zaradu zbog visokih troškova produkcije filma te troškova kao i prestanka distribucije na europskom tržištu zbog II. svjetskog rata.

4.3.4. Dumbo i Bambi

Dok je *Bambi* već 1937. godine bio zamišljen kao dugometražni film, sljedeći film koji je Disney objavio bio je *Dumbo*. Ideja se prvi put pojavila početkom 1939. godine te je film zasnovan na dječjoj priči koju su napisali Helen Aberson-Mayer i Harold Pearl, a ilustracije je izradila Helen Durney.

Za razliku od *Snjeguljice i sedam patuljaka* i *Pinokija,* u *Dumbu* likovi iz filma rijetko pjevaju pjesme. Jedine pjesme koje su likovi otpjevali u kadru su "*Song of the Roustabouts*", "*Clown Song*" i "*When I See an Elephant Fly*". Većinu pjesama u filmu pjevaju vanprizorni glasovi. Suprotno tome, *Snjeguljica i sedam patuljaka* i *Pinokio* koriste vokale samo za kraj filma i kada je veliki završetak koji izvodi zbor. Nedostatak pjesama koje pjevaju likovi u prizoru nadopunjuje činjenica da protagonist nikada ne govori, osim kad trubi nekoliko puta. Zapravo, Dumbo je jedini Disneyjev animirani film u kojoj naslovni glavni lik nikada ne govori.
Zvučni zapis za šezdeset četiri minute filma sastavljen je od oko osamdeset pojedinačnih glazbenih sekvenci, a mali dio korišten je kao lajtmotiv određenih likova. Najistaknutiji lajtmotivi u filmu su "*Dumbo Serenade*" i "*Casey Junior*".
"*Dumbo Serenade*" predstavlja glavnog lika filma, izražavajući njegovu nevinost i radost. Prvi put se pojavljuje kada se slonovi u početku dive Dumbu, prije nego što on kihne i otkriva veličinu ušiju. Najpotpunija verzija melodije događa se kad ga gospođa Jumbo okupa, nakon čega slijedi igra skrivača.

"*Casey Junior*" je lajtmotiv za parnu lokomotiv, koja vozi cirkus od jednog do drugog odredišta. Kao što je slučaj s većinom Disneyjevih vozila, Casey može savijati svoje metalno tijelo kako bi izrazio pokret. Pjesma se pojavljuje kad je cirkuska lokomotiva u pokretu i samo u prvom pojavljivanju melodija ima pjevni dio koji izvodi vanprizorni glasovi muškog zbora. Pjesma "*Baby Mine*", koju su napisali Churchill i Washington, jedna je od emotivnijih u filmu. Izvodi je ženski glas, za koji pretpostavljamo da je to gospođa Jumbo, s malim zborom i pojavljuje se kada Dumbo dolazi u posjet majci koja je zatvorena u samici. Tijekom pjesme prikazane su i ostale životinje iz cirkusa, gdje ih se vidi kako spavaju s bebama.

"Baby mine, don't you cry
Baby mine, dry your eyes
Rest your head close to my heart
Never to part, baby of mine"

Tekst, glazba zajedno sa scenom Dumba i mame Jumbo, čini jedno od najdirljivijih trenutaka u povijesti animacije.

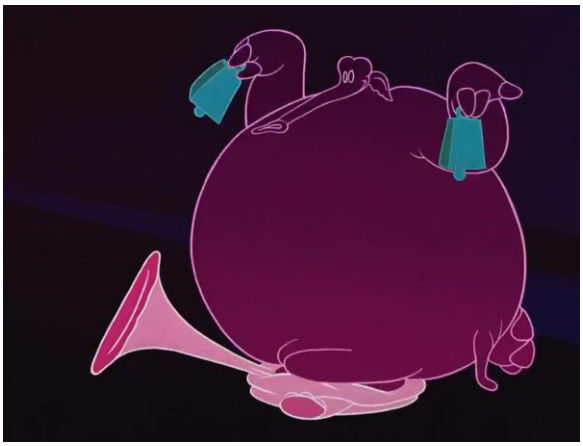
"When I See an Elephant Fly" je jedina pjesma u filmu koju pjevaju likovi u prizoru, vrane. Vrane koje pjevaju jasno se smatraju afroamerikancima, što je očito po njihovu načinu govora, pjevanju, odijevanju i plesu. Šaljiva narav stihova ima sličnost s *Belsavom pjesmom* iz *Snjeguljice i sedam patuljaka, "Yodel/Silly Song".*

"I saw a peanut stand, heard a rubber band
And seen a needle wink it's eye
But I be done seen about everything
When I see an elephant fly..."

Iako je pjesma posljednja koja je uvedena u film, brzo postaje najistaknutija pjesma filma koja se pojavljuje na gotovo svakoj sljedećoj sceni. Na završetku filma zbor pjeva svoju verziju pjesme zajedno s vranama u kojem Casey Junior vozi cirkus. Gospođu Jumbo vidimo u Dumbovom privatnom vagonu te Dumba koji slijeće u naručje svoje majke i na kraju oboje mašu vranama pozdrav. Nekoliko pjesama koje su napisane za film, nisu bile iskorištene jer se nisu poslužile za narativ filma. U pjesmi *"It's Cirkus Day Again"* nije izvođen tekst, ali je melodija ostala te se koristi za scenu cirkus parade kao i *"Spread Your Wings"* koja prikazuje Dumbov let, dok napisani stihovi ostaju neiskorišteni. Jednu od najinovativnijih animiranih sekvenci u filmu, prati pjesma *"Pink Elephants on Parade"*. Glazba koju je napisao Oliver Wallace javlja se kao tema uz varijacije. U početku tema je predstavljena kao instrumentalni, ritmični i teški marš gdje se kasnije dodaju vokali, a pratnja se mijenja u električne orgulje. Nakon pjevnog dijela slijedi sekvenca raznih varijacija melodije, prva je egzotična bliskoistočna glazba, druga je valcer s harfom i žicama koju prati duo slonova koji kližu na ledu, dok je treća latino plesna točka. Stilska širina varijacija unutar *"Pink Elephants on Parade"* pomaže uspostaviti atipičan temperament pjesme. Isto tako postoje zanimljivi trenuci *mickeymousinga* zbog kojega mnogi imaju psihodelični doživljaj. Za primjer, na samom početku pjesme pratimo marš dvaju slonova koji marširaju jedno u drugo. Njih dvoje se ritmički izmjenjuju između rasta i smanjivanja (Slika 11). Sljedeći prizor u nizu prikazuje velikoga slona koji svira na zvončicama, a vodi ga kratki slon koji svira svoju surlu poput roga. Svaki drugi korak velikog slona sleti na malog što ga tjera da zasvira rog (Slika 12). Ova tehnika i pristup psihodeličnoj sekvenci nastavlja se u raznim varijacijama kako u animaciji tako i u glazbi.

Slika 11. Prizor iz filma *Dumbo*

Slika 12. Prizor iz filma *Dumbo*

Film je nakon *Snjeguljice i sedam patuljaka* prvi ostvario profit na blagajni. *Dumbo* je osvojio nagradu Oscar za najbolju originalnu glazbu i bio je nominiran za najbolju pjesmu (*"Baby Mine"*). Film je također nagrađen kao najbolji animacijski dizajn na filmskom festivalu u Cannesu 1947. Dvije pjesme iz filma koje su bile najjače prisutne izvan Disneyjevih medijskih proizvoda su "*Baby Mine*" i "*Pink Elephants on Parade*" koje su obrađivali različiti tadašnji izvođači.

Iako je Walt već 1937. sastavio mali tim ljudi da razrađuju radnju filma i da rade na prvim crtežima, *Bambi* je tek peti dugometražni animirani film Disney produkcije. Kao što sam navela u poglavlju o *Pinokiju*, animatori su u filmu *Bambi* imali problem što realnije animacije životinja. Film najviše sličnosti ima s filmom *Dumbo*, osim što su protagonisti filma životinje. Oba filma ne ovise o dijalogu, protagonisti su odvojeni od svojih majki i prizorni likovi ne izvode pjesme koje su otpjevane u filmu. Sve se ove poveznice još više ističu u *Bambiju*.
Zvučni zapis filma sastoji se od raznih klasičnih glazbenih žanrova poput pastorala, valcera, nokturna, uspavanki i slično te nije iznenađujuće da se glazba puno manje oslanja na pjesme kao kod prethodnih filmova. Zvučni zapis od šezdeset devet minuta filma sastoji se od sto pedeset i sedam glazbenih sekvenci i samo četiriju pjesama: "*Love Is a Song*", "*Little April Shower*", "*Let's Sing a Gay Little Spring Song*" and "*Looking for Romance (I Bring You a Song)*". Walt je tražio da glazba, umjesto dijaloga, izražava radnju. Vjerojatno je bio pod utjecajem rada na filmu *Fantazija*, u kojem je klasična glazba vodila radnju svakog animiranog prizora. Film sadrži mali broj lajtmotiva koji su prepoznatljivi u filmu, kao što se isticalo u prijašnjim uradcima. Lajtmotiv

koji se jasno ponavlja lajtmotiv je pjesme "*Love Is a Song*" i lajtmotiv antagonista filma - čovjeka.

"*Love Is a Song*" se pojavljuje na samom početku filma, za vrijeme filmske špice, koju izvodi muški glas u pratnji zbora i orkestra. Nakon završetka špice, pjesma se pretapa u glazbenu sekvencu, koju prate glasovi zbora, koja nas uvodi u scenu šume čiji krajolik pratimo vožnjom. Potom slijedi kratka sekvenca životinja koje još spavaju ili se tek bude te svaki kadar unutar ove sekvence ima svoju glazbenu temu koja opisuje njihovu atmosferu. Kako se kamera lagano usredotočuje na sovu, koja se sprema za spavanje, ponovno se uvodi varijacija pjesme *"Love Is a Song"* koja je skraćena te postaje lajtmotiv. Ubrzo dolijeću ptice koje najavljuju rođenje novog princa, Bambija te sve životinje uzbuđeno idu vidjeti malo lane. Ovdje se uvodi nova melodija, koja postaje Bambijeva tema, koja se opet ponavlja na kraju filma kada šumske životinje idu vidjeti Bambijevo potomstvo. Kada ugledamo novorođene blizance, zbor bez teksta počinje pjevati melodiju pjesme "*Love Is a Song*", i kada se kamera usmjeri prema odraslom Bambiju u daljini, zbor započinje pjevati tekst iste pjesme. Ovakav završetak filma dosta nalikuje na glazbeni završetak filma *Snjeguljica i sedam patuljaka* i *Pinokija*.

Pjesma "*Little April Shower*" sljedeća je pjesma koja se pojavljuje u filmu i prati Bambijevo prvo iskustvo s kišom koja se razvija u veliku oluju. Melodija počinje lagano, s nekoliko nota na klarinetu koji prati kapljice kiše te kreće pjevni dio koji izvodi zbor. Dok je kiša još mirna, pratimo različite male i velike šumske životinje kako se sklanjaju od nadolazeće oluje. Kako se sekvenca gradi prema oluji, zbor glasovima oslikava snažni vjetar te zajedno s grmljavinom (koje se izvodi činelama) zastrašuju malog Bambija. Na kraju, vjetar i kiša lagano se smiruju, zbor pjeva zadnju frazu pjesme dok klarinet kao i na početku, prati zadnje kapi kiše.

"Drip, drip drop
Little April shower
Beating a tune
As you fall all around

Drip, drip drop
Little April shower
What can compare with your beautiful sound"

Kao i u svakom filmu do sada, *mickeymousing* efekt često se pojavljuje u filmu, a najviše se upotrebljava na mladom Bambiju kad je još nespretan u ustajanju, hodanju, istraživanju, klizanju i strahovanju. Jedna je od najboljih primjera *mickeymousinga* kada zec Thumper uči Bambija klizati na ledu. Thumpera, koji zna jako dobro klizati, prati eleganti valcer, dok nespretnog Bambija prate glasni bubnjevi (točnije doboš) koji naglašava svaki njegov pad te nam s takvim glazbenim kontrastom daje komičan efekt u sceni.

Ovaj film zasigurno je postigao najveći odmak u pristupu glazbi od Disneyjevog prvog filma *Snjeguljica i sedam patuljaka.* S izuzetkom *Fantazije*, *Bambi* je jedini film koji je u potpunosti inspiriran klasičnom glazbom, a uvođenjem zbora kao dijela glazbene partiture, daje jedinstven zvučni zapis od svih ranih filmova Disney produkcije. Film je dobio nominaciju za nagradu Oscar u kategoriji najbolji zvuk, najbolja originalna glazba i najbolja originalna pjesma ("*Love Is a Song*").

5. *Walt Disney Studios* nakon smrti Walt Disneya

U sljedećem desetljeću, studio producira kratke poučne animirane filmove za vojsku te izdaje pet dugometražnih filmova koji su zapravo sastavljeni od nekoliko kratkih animiranih filmova čiji dijelovi sadrže i igrane sekvence pa tek 1950. godine izlaze dugometražni animirani filmovi koji vraćaju popularnost i uspjeh studiju. Većina filmova nastavlja nasljeđe koje je Walt započeo sa *Snjeguljicom* i *Pinokiom*, klasičnim prepričavanjem poznatih bajki i dječjih knjiga, dok ostali filmovi nastavljaju *Bambijevo* nasljeđe modernim pričama usredotočenim na životinje kao glavne protagoniste. *Pepeljuga* (1950.), *Alisa u zemlji čudesa* (1951.), *Peter Pan* (1953.), *Trnoružica* (1959.) i *Mač u kamenu* (1963.) bile su nove verzije klasičnih bajki, dok su *Dama i Skitnica* (1955.) i *101 Dalmatinac* (1961.) modernije priče s životinjama. Film *Knjiga o džungli* (1967.) jedini je film koji uspijeva spojiti obje vrste priča u jedan film. Velika promjena u pristupu glazbi je ta da se partitura pisala tek nakon što je film animiran, snimljen i montiran, što nije bilo uobičajeno u Disneyjevim filmovima. No, zato pristup pisanja pjesma ostaje isti, pokreće narativ, uspostavlja karakter i pruža emocionalnu podlogu. Filmove koje možemo izdvojiti iz ovog razdoblja su *Pepeljuga,* prva bajka nakon *Snjeguljice i sedam patuljaka,* koja sadrži jedno od najprepoznatljivijih pjesama Disney produkcije "*A Dream Is A Wish Your Heart Makes", Trnoružica* u kojoj su glazbena partitura i pjesme filma pod vodstvom Georgea Brunsa, adaptacija glazbenih brojeva iz baleta *Trnoružica* iz 1890. godine autora P. I. Čajkovskoga, te "*101 Dalmatinac*" koji u uvodnoj špici vizualno sadrži dinamičan i kreativan slijed orkestralne glazbe kao i prvu pjesmu posvećenu antagonistu filma "*Cruella De Vill*".

Nakon smrti Walta Disneyja, studio se odmiče od tradicionalnih pripovjedačkih potupka zbog kojeg je studio i bio prepoznatljiv te nalazi novi smjer. Filmovi se također odmiču od tradicionalne animacije i koriste postupak kserografije.[14] Filmovi iz ovog razdoblja su: *Mačke iz visokog društva* (1970.), *Robin Hood* (1973.), *Velike pustolovine Winnieja Pooha* (1977.), *Spasitelji* (1977.), *Lisica i pas* (1981.), *Crni kotao* (1985.), *Veliki miš detektiv* (1986.), i *Oliver i društvo* (1988.). Iako je većina filmova bila uspješna, ovaj period nije imao financijski uspjeh animiranih filmova i naklonost kritike, za razliku od većine filmova koje je Walt Disney sam

[14] kserografija je elektrofotografski postupak reproduciranja slike, teksta ili crteža bez uporabe negativa i tekućine. Slika dokumenta koji se kseroksira projicira se na elektrostatski nabijenu fotoosjetljivu ploču na kojoj se stvara slika s pomoću praška (tonera). Slika s kserografske ploče prenosi se na papir ili drugu ravnu plohu tako da se čestice praška upijaju u zagrijani papir.

producirao i režirao dok je još bio živ. Iako se filmovi i dalje oslanjaju na snagu izvođenih pjesama u filmovima, zvučni zapis ostao je neprimjetan i nedefiniran. Jedini filmovi koji se glazbeno izdvajaju su *Mačke iz visokog društva* s jazz pjesmom "*Everybody Wants To Be A Cat*" i *Oliver i društvo* gdje dovode poznata imena glazbene scene poput Billy Joel, Barry Manilow i Huey Lewis.

Film koji je vratio glazbu Disneyjevim filmovima je glazbeno-romantični, fantastični animirani film *Mala sirena* (1989.). Zahvaljujući kompozitoru Alanu Menkenu i tekstopiscu Howardu Ashmanu, film *Mala sirena* smatra se filmom koji je vratio mjuzikl u Disney filmove. Svaka pjesma služi kao katalizator kako bi se priča pratila. *Mala sirena* zaslužna je za vraćanje života u umjetnost Disneyjevih animiranih filmova nakon niza kritičkih ili komercijalnih neuspjeha. *Mala sirena*, Disneyjeva prva animirana bajka od *Trnoružice* (1959.), važan je film u povijesti animacije iz više razloga. Glavni među njima je njezino ponovno uspostavljanje animacije kao profitabilnog pothvata za WDS, jer su tematski parkovi i televizijska produkcija zasjenili animaciju 50-ih godina 20 stoljeća. Film je osvojio dvije nagrade: Oscara za najbolju originalnu glazbu i najbolju originalnu pjesmu ("*Under the Sea*"). Sljedeće desetljeće filmovi poput *Ljepotica i zvijer* (1991.), *Aladdin* (1992.) *Kralj Lavova* (1994.) *Pocahontas* (1995.), *Zvonar crkve Notre Dame* (1996.), *Hercules* (1997.), *Mulan* (1998.) i *Tarzan* (1999.) nastavljaju s istim pristupom u glazbi i svaki film ima jedinstven i autentičan zvučni zapis. Film *Ljepotica i zvijer* dobiva nominaciju Oscar u kategoriji za najbolji film, a veliki hit iz filma *Kralj lavova*, zajedno stvaraju slavni pjevač Elton John i kompozitor Hans Zimmer.

6. Zaključak

Prevladava mišljenje kako su najveće *zvijezde* Walt Disney Studija njegovi animatori, jer su uvelike zaslužni za popularnost i uspjeh, no postoje ljudi koji su svojim angažmanom isto tako doprinjeli da gledatelji, bez obzira na svoju dob, vrlo emotivno dožive film. Njihov doprinos jednak je onomu kakvog postižu animatori kada kretanje i efekt stvaraju s tintom i papirom, a to su kompozitori i autori pjesama te orkestratori. Njihov rad uspostavlja karakter i odnos među likovima, povezuje narativ, pokreće ritam, ukazuje na motivaciju lika i najvažnije - pruža emocionalnu podlogu. Teško je zamisliti bilo koji Disneyjev animirani film bez otpjevanih pjesama ili velikih epskih skladbi koje čarobno obilježavaju nama najdražu scenu ili film. Ozbiljni i kreativni kompozitori znaju ono što većina ljudi ne znaju - glazba je umjetnost koja postoji u vremenu i da bi ona mogla da djeluje u svojoj divnoj čaroliji, da bi prodrla u našu emocionalnu svijest, mora imati vremena.

Walt Disney iskreno je i duboko poštovao moć glazbe u pripovijedanju te je zaslužan kako za razvoj tako i za veliku popularnost animiranog filma. Iako nije bio nikakav glazbenik, stavljao je glazbu na prvo mjesto u stvaranju sadržaja filma te rano prepoznao kako glazba ostavlja veliki utjecaj na gledatelje. Kasnije, naravno, postiže bolju prodaju albuma kao i notnog sadržaja koji su drugi, veliki glazbenici tog vremena kao i danas, obrađivali.

7. Literatura

Aldred J. Fantastic Fantasia. // The Newsletter of the Association of Motion Picture Sound: #15, 1995-12, pp. 6-7

Bohn J. Music in Disney's Animated Features: Snow White and the Seven Dwarfs to The Jungle Book. 1st ed. : University Press of Mississippi, 2017.

Cooke M. The Hollywood Film Music Reader. 1st ed. New York : Oxford University Press, 2010.

Wierzbicki, J. Film Music: A History. 1st ed. New York, Oxon : Routledge; Taylor & Francis, 2009.

Johnston O., Thomas F. The Illusion of Life: Disney Animation. 1st Hyperion ed. New York : Disney Publishing worldwide, 1995.

Hischak T. S., Robinson M. A. The Disney Song Encyclopedia. Updated ed. : Scarecrow Press, 2012.

Peri D. Working with Walt: Interviews with Disney Artists. 1st ed. : University Press of Mississippi, 2008.

Wells P. Understanding Animation. 1st ed. London . Routledge, 2013.

Arends H. Snow White: The Making of a MasterPiece // DVD Buena Vista Home Entertainment, TV IS OK Productions, 1997.

Rance M. The Making of Pinocchio: No String Attached // DVD Buena Vista Home Entertainment, 2009.

Taking Flight: The Making of Dumbo // DVD Buena Vista Home Entertainment, 2011.

The Making of Bambi: A Prince is Born // Blu-Ray DVD Diamond Edition (C) Disney / Buena Vista, 2005.

Your Host Walt Disney: TV Memories (1956-1965) // DVD Buena Vista Home Entertainment, 2006.

https://www.britannica.com/art/animation

https://www.biography.com/business-figure/walt-disney

http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=5313

http://film.lzmk.hr/clanak.aspx?id=555

http://film.lzmk.hr/clanak.aspx?id=41

8. Filmografija

Šaljive faze smiješnih lica, r. J. Sturat Blackton, 1906.

Fantasmagorie, r. Emile Cohl, 1908.

Dinosaur Gertie, r. Wisnor McCay, 1914.

Felix the Cat, r. Pat Sullivan, Otto Messmer, 1919.

Velika pljačka vlaka, r. Edwin S. Porter, 1903.

Rođenje nacije, r. D. W. Griffith, 1915.

The Jazz Singer, r. Alan Crosland, 1927.

Alice in Cartoonland, r. Walt Disney, 1923.

Ludi avion, r. Walt Disney, Ub Iwerks, 1928.

The Gallopin' Gaucho, r. Ub Iwerks, 1928.

Parabrod Willie, r. Walt Disney, Ub Iweks 1928.

The Opry House, r. Walt Disney, Ub Iwerks, 1929.

The Karnival Kid, r. Walt Disney, Ub Iwerks, 1929.

Mickey's Follies, r. Ub Iwerks, Wilfred Jackson, 1929.

Serijal Silly Symphony's, 1929.-1939.

The Skeleton Dance, r. Walt Disney, 1929.

Three Little Pigs, r. Burt Gillett, 1933.

Flowers and Trees, r. Burt Gillett, 1932.

Old Mill, r. Wilfred Jackson, 1937.

The Goddess of Spring, r. Wilfred Jackson, 1934.

Snjeguljica i sedam patuljaka, r. David Hand, William Cottrell, Wilfred Jackson, Larry Morey, Perce Pearce, Ben Sharpsteen, 1937.

Prohujalo s vihorom, r. Victor Fleming, 1939.

One Hundred Men and a Girl, r. Henry koster, 1937.

Pinokio, r. Ben Sharpsteen, Hamilton Luske**,** Bill Roberts, Norman Ferguson, Jack Kinney, Wilfred Jackson, T. Hee, 1940.

Fantazija, r. Samuel Armstrong, James Algar, Bill Roberts, Paul Satterfield, Ben Sharpsteen, David D. Hand, Hamilton Luske, Jim Handley, Ford Beebe, T. Hee, Norman Ferguson, Wilfred Jackson, 1940.

Dumbo, r. Ben Sharpsteen, Norman Ferguson, Wilfred Jackson, Bill Roberts, Jack Kinney, Samuel Armstrong, 1941.

Bambi, r. David Hand, James Algar, Samuel Armstrong, Graham Heid, Bill Roberts, Paul Satterfield, Norman Wright, 1942.

Pepeljuga, r. Clyde Geronimi, Hamilton Luske, Wilfred Jackson, 1950.

Alisa u zemlji čudesa, r. Clyde Geronimi, Hamilton Luske, Wilfred Jackson, 1951.

Petar Pan, r. Clyde Geronimi, Hamilton Luske, Wilfred Jackson, 1953.

Trnoružica, r. Clyde Geronimi, Eric Larson, Wolfgang Reitherman, Les Clark, 1959.

Mač u kamenu, r. Wolfgang Reitherman, 1963.

Dama i skitnica, r. Clyde Geronimi, Hamilton Luske, Wilfred Jackson, 1955.

101 Dalmatinac, r. Wolfgang Reitherman, Clyde Geronimi, Hamilton Luske, 1961.

Knjiga o džungli, r. Wolfgang Reitherman, 1967.

Mačke iz visokog društva, r. Wolfgang Reitherman, 1970.

Robin Hood, r. Wolfgang Reitherman, 1973.

Velike pustolovine Winnieja Pooha, r. John Lounsbery, Wolfgang Reitherman, 1977.

Spasitelj, r. Wolfgang Reitherman, John Lounsbery, Art Stevens, 1977.

Lisica i pas, r. Ted Berman, Richard Rich, Art Stevens, 1981.

Crni kotao, r. Ted Berman, Richard Rich, 1985.

Veliki miš detektiv, r. Ron Clements, Burny Mattinson, Dave Michener, John Musker, 1986.

Oliver i društvo, r. George Scribner, 1988.

Mala Sirena, r. Ron Clements, John Musker, 1989.

Ljepotica i zvijer, r. Gary Trousdale, Kirk Wise, 1991.

Aladdin, r. Ron Clements, John Musker, 1992.

Kralj lavova, r. Roger Allers, Rob Minkoff, 1994.

Pocahontas, r. Mike Gabriel, Eric Goldberg, 1995.

Zvonar crkve Notre Dame, r. Gary Trousdale, Kirk Wise, 1996.

Hercules, r. Ron Clements, John Musker, 1997.

Mulan, r. Barry Cook, Tony Bancroft, 1998.

Tarzan, r. Kevin Lima, Chris Buck 1999.